

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 107/2014-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. februára 2014 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť Z. Z., zastúpeného advokátom JUDr. Ľudovítom Štanglovičom, Jarmočná 2264/3, Šaľa, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 49 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 1 T 231/2008 z 23. mája 2011 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3 To 89/2011 z 2. júla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Z. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. októbra 2013 doručená sťažnosť Z. Z. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“), čl. 49 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 T 231/2008 z 23. mája 2011 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 To 89/2011 z 2. júla 2013.

Sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu uznaný za vinného zo spáchania obzvlášť závažného zločinu krádeže spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 212 ods. 1 a 5 písm. a) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom neoprávneného používania cudzieho motorového vozidla spolupáchatelstvom podľa § 20 k § 216 ods. 1 a 3 Trestného zákona, za čo bol odsúdený na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere piatich rokov, pre výkon ktorého bol zaradený do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia, a súčasne mu bol uložený ochranný dohľad v trvaní jedného roka.

Krajský súd napadnutým rozsudkom zrušil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o treste a spôsobe jeho výkonu a sám rozhodol tak, že odsúdil sťažovateľa na úhrnný trest odňatia slobody vo výmere piatich rokov, pre výkon ktorého ho zaradil do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.

Sťažovateľ namieta, že skutok, za ktorý bol odsúdený, nie je trestným činom, pretože boli splnené podmienky konania v krajnej núdzi podľa § 24 ods. 1 Trestného zákona ako okolnosti vylučujúcej protiprávnosť činu. Sťažovateľ tvrdí, že skutku sa dopustil pod vplyvom nátlaku, ktorý vyvolal u neho obavu o jeho život a život a zdravie členov jeho rodiny, hlavne maloletého syna. Sťažovateľ v sťažnosti poukazuje na svoju výpoveď a výpovede svedkov v konaní pred súdom prvého stupňa, podľa ktorých dochádzalo k vyhrážkam, z ktorých vyplývalo reálne nebezpečenstvo pre neho a jeho rodinu. Sťažovateľ tvrdí, že nemal inú možnosť, ako spolupracovať s osobami, ktoré sa mu vyhrážali, pretože nemal pochybnosti, že ak by sa obrátil na políciu, bolo by ublížené jemu aj jeho rodine. Sťažovateľ sa rozhodol pre spáchanie skutku až po dlhšom období stupňujúceho sa nátlaku, nemal pohnútku obohatiť sa trestnou činnosťou, ale jeho jedinou pohnútkou bola ochrana života jeho a členov jeho rodiny. Sťažovateľ zdôrazňuje, že následok spôsobený krádežou LCD televízorov, t. j. majetková škoda, nie je zjavne

závažnejší, ako ten, ktorý hrozil, t. j. usmrtenie jeho, jeho družky a ich syna, a preto nie sú splnené podmienky vylučujúce použitie ustanovenia o krajnej núdzi podľa § 24 ods. 2 Trestného zákona.

Sťažovateľ namieta, že okresný súd sa vôbec nevysporiadal s jeho obhajobou a neposúdil, či boli splnené podmienky konania v krajnej núdzi, ako to tvrdil vo svojej výpovedi, hoci inú časť jeho výpovede považoval za dôkaz preukazujúci vinu spoluobžalovaných. Krajský súd vo svojom rozsudku prevzal odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa v otázke viny a právneho posúdenia skutku a nezaoberal sa posúdením konania sťažovateľa z hľadiska podmienok konania v krajnej núdzi.

Na tomto základe sťažovateľ tvrdí, že bola porušená zásada nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege, pretože bol odsúdený za konanie, ktoré nie je trestným činom, a bol pozbavený osobnej slobody v rozpore so zákonom, čím došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 49 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 dohovoru.

Sťažovateľ namieta, že bolo porušené aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základné právo na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože konanie trvalo od vznesenia obvinenia (16. októbra 2007) do jeho právoplatného skončenia (2. júla 2013) 5 rokov, 8 mesiacov a 16 dní, čo považuje s poukazom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva za neprimerane dlhú dobu. Sťažovateľ uvádza, že vo veci nebolo potrebné vykonávať rozsiahle dokazovanie, a to aj vzhľadom na to, že od začiatku spolupracoval s orgánmi činnými v trestnom konaní, priznal sa k spáchaniu skutku, usvedčil páchatel'ov, svoj čin úprimne oľutoval a poskytovaním pravdivých informácií nenahraditeľným spôsobom prispel k objasneniu veci, čo uviedol aj krajský súd v rozsudku z 2. júla 2013. K predĺženiu konania došlo podľa sťažovateľa v dôsledku nečinnosti alebo nesprávneho postupu orgánov činných v trestnom konaní a súdov.

Sťažovateľ navrhuje, aby „*Ústavný súd SR* svojim rozhodnutím vyslovil, že rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 1 T/231/2008 zo dňa 23. 5. 2011 a rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 3 To/89/2011 zo dňa 2. 7. 2013 boli porušené základné práva, a to podľa čl. 17 ods. 1a 2, čl. 48 ods. 2, č. 49 Ústavy SR, čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd, sťažovateľa Z. Z. a následne podľa § 56 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. zrušil uvedené rozhodnutia a podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona č. 38/1993 Z. z. vrátil vec na ďalšie konanie Okresnému súdu Galanta alebo Okresnému súdu Galanta prikázal obnoviť stav pre porušením práv a slobôd a vydať oslobodzujúci rozsudok z dôvodu podľa § 285 písm. b) Tr. por.“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 49 ústavy len zákon ustanoví, ktoré konanie je trestným činom a aký trest, prípadne iné ujmy na právach alebo majetku možno uložiť za jeho spáchanie.

Podľa čl. 5 ods. 1 dohovoru každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom:

a) zákonné uväznenie po odsúdení príslušným súdom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

1. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 49 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom okresného súdu

Právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sa riadi princípom subsidiarity a je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy, ktoré sú povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť.

Preto právomoc ústavného súdu nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd mohol domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Podľa § 306 ods. 1 Trestného poriadku opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa je odvolanie.

Podľa § 307 ods. 1 Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje inak, rozsudok môže odvolaním napadnúť

b) obžalovaný pre nesprávnosť výroku, ktorý sa ho priamo týka, okrem výroku o vine v rozsahu, v ktorom súd prijal jeho vyhlásenie, že je vinný, alebo vyhlásenie, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe.

Sťažovateľ mal možnosť podať proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie a domáhať sa tak ochrany svojich základných práv v konaní pred všeobecným súdom príslušným na jeho prerokovanie a rozhodnutie, ktorý mal povinnosť mu túto ochranu poskytnúť. Sťažovateľ uvedenú možnosť využil, o jeho odvolaní konal a rozhodol krajský súd. Ústavný súd preto nemá právomoc konať o sťažnosti vo vzťahu k rozsudku okresného súdu.

Na základe uvedeného ústavný súd odmietol sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy, čl. 49 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. a) a čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu

Sťažovateľ namieta porušenie označených práv tým, že bol uznaný za vinného a bol mu uložený trest za spáchanie skutku, ktorý podľa neho nie je trestným činom, pretože konal v krajnej núdzi, ktorá je okolnosťou vylučujúcou protiprávnosť činu podľa § 24 Trestného zákona. Krajský súd sa jeho obranou vôbec nezaoberal a v rozsudku sa s ňou nevysporiadal.

Podľa § 24 ods. 1 Trestného zákona čin inak trestný, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému týmto zákonom, nie je trestným činom.

Podľa § 24 ods. 2 Trestného zákona nejde o krajnú núdzu, ak bolo možné nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému týmto zákonom za daných okolností odvrátiť inak alebo ak spôsobený následok je zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil. Rovnako nejde o krajnú núdzu, ak ten, komu nebezpečenstvo priamo hrozilo, bol podľa všeobecne záväzného právneho predpisu povinný ho znášať.

Ústavný súd sa v prvom rade zaoberá otázkou svojej právomoci na prerokovanie sťažnosti, ktorá sa riadi princípom subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Iba za predpokladu, že sťažovateľ využil všetky jemu dostupné právne prostriedky ochrany svojho základného práva a nebol s ich uplatnením úspešný, môže predložiť sťažnosť ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy pre namietané porušenie svojho základného práva alebo slobody. Sťažovateľ pritom nemá na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 504/2011).

Ústavný súd zistil, že sťažovateľ podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie prostredníctvom svojho obhajcu L. Š. a dosiaľ nebolo o ňom rozhodnuté.

Podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Sťažovateľ nenamieta neúplnosť vykonaného dokazovania. Namieta, že krajský súd nesprávne právne posúdil zistený skutok, keď ho kvalifikoval ako trestný čin, hoci podľa sťažovateľa boli splnené podmienky konania v krajnej núdzi, ktorá vylučuje trestnosť jeho činu.

Z právnej úpravy dovolania podľa Trestného poriadku vyplýva, že dovolanie je sťažovateľovi dostupný opravný prostriedok, ktorého uplatnením sa môže domáhať preskúmania zákonnosti rozsudku krajského súdu, ako aj konania, ktoré mu predchádzalo, na základe námietok subsumovateľných pod dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Podľa judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 358/09, III. ÚS 369/2011) v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti na ústavnom súde je sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Ak v čase rozhodovania o sťažnosti nie je dovolacie konanie skončené, ústavný súd sťažnosť odmietne ako predčasne podanú, pretože o ochrane práv, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, bude ešte rozhodovať Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Ústavný súd považuje sťažnosť v takom prípade za neprípustnú podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd v tejto súvislosti poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je v tomto štádiu konania o sťažovateľovej veci zásadne príslušný dovolací súd. Ústavný súd v rámci svojej právomoci nemôže autoritatívne rozhodnúť o tom, či sťažovateľove tvrdenia v skutočnosti spĺňajú alebo nespĺňajú dôvody dovolania v zmysle § 371 ods. 1 Trestného poriadku. To môže posúdiť a rozhodnúť o tom iba dovolací súd. Ústavný súd súčasne dodáva, ak najvyšší súd odmietne dovolanie, bude lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu (ak bude podaná v dvojmesačnej lehote počítanej vo vzťahu k rozhodnutiu dovolacieho súdu) s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú (napr. vtedy, ak zákon výslovne vylučuje možnosť podania dovolania k rozhodnutiu všeobecného súdu ako celku). V takom prípade nemožno sťažnosť smerujúcu proti právoplatnému rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, III. ÚS 227/2010, IV. ÚS 49/2010, IV. ÚS 453/2010).

Na základe uvedeného ústavný súd odmietol sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 s poukazom na § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

3. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v súvislosti s námietkou neprimeranej doby trestného konania

Súčasťou ustálenej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor (napr. II. ÚS 12/01, IV. ÚS 61/03, IV. ÚS 205/03, I. ÚS 16/04, IV. ÚS 252/2013), podľa ktorého sa ochrana základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v danom prípade okresným súdom a krajským súdom) ešte mohlo trvať. Právoplatnosťou konečného rozhodnutia všeobecného súdu dochádza podľa názoru ústavného súdu k odstráneniu právnej neistoty účastníka (strany) konania, a preto považuje sťažnosť doručенú ústavnému

súdu po právoplatnom skončení veci za zjavne neopodstatnenú (I. ÚS 116/02, IV. ÚS 61/02, II. ÚS 208/04, II. ÚS 128/06).

Sťažovateľ namieta porušenie označeného práva postupom okresného súdu a krajského súdu v trestnom konaní do jeho právoplatného skončenia rozsudkom krajského súdu sp. zn. 3 To 89/2011 z 2. júla 2013. Sťažnosť bola doručená ústavnému súdu 23. októbra 2013, t. j. v čase, keď okresný súd aj krajský súd už rozhodli o trestnom obvinení sťažovateľa a sťažovateľ na základe tohto rozhodnutia nastúpil výkon uloženého trestu. Okresný súd a krajský súd už nemohli v čase podania sťažnosti nijako ovplyvniť priebeh trestného konania, v ktorom sťažovateľ namieta zbytočné priet'ahy.

Z odôvodnenia sťažnosti a jej petitu, ktorým je ústavný súd viazaný, bez akýchkoľvek pochybností vyplýva, že sťažovateľ namieta postup okresného súdu a krajského súdu do právoplatného skončenia trestného konania rozsudkom krajského súdu z 2. júla 2013. Sťažovateľ nenamieta porušenie svojich práv v dovolacom konaní, ktoré aktuálne prebieha v jeho veci, a preto ústavný súd neskúmal postup okresného súdu v dovolacom konaní.

Na základe uvedených zistení ústavný súd dospel k záveru, že sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená, čo bolo dôvodom na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol s poukazom na zistené dôvody o odmietnutí sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde v celom rozsahu tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. februára 2014